Akutläkare – specialitet eller ej?

Trots det oklara läget för akutläkarspecialiteten växer kåren av akutläkare i landet. Men det finns inte någon riktig samsyn på hur läkararbetet bör bedrivas på sjukhusens akutmottagningar. I väntan på hur det ska bli med en ny akutläkarspecialitet har det vuxit fram en rad olika sätt att organisera läkarnas arbete på akuten.

Framtiden osäker för akutläkare – ändå växer kåren

Kåren av svenska akutläkare växer. Till exempel storsatsar man i Helsingborg och Lund på särskilda läkare som i princip ska kunna handlägga alla akuta tillstånd oberoende av specialitet.

Allt fler berörs alltså av den pågående specialitetsutredningen när det gäller frågan om akutsjukvård blir en egen specialitet eller inte. Igår, efter denna tidnings pressläggning, skull företrädare för svensk akutsjukvård och beslutsfattare från Socialstyrelsen samlas till ett möte på Södersjukhuset (SöS) i Stockholm.

– Vårt mål är att uppdatera beslutsfattarna om hur svensk akutsjukvård har utvecklats på senare år. Men vi vill också ha ett besked så snabbt som möjligt om akutsjukvårdens ställning, och den frågan bör därför lyftas ut ur utredningen. Dessutom tycker vi inte att det ska vara en tilläggsspecialitet utan en basspecialitet, säger Thomas Arnhjort, sekreterare i Svensk förening för akutsjukvård.

Han är även läkarchef vid akutkliniken på SöS. Där drog man i april 2000 igång en femårig utbildning på ST-nivå inriktad mot akutsjukvård. Osäkerheten kring den blivande specialitetens status har lett till flera avhopp, sammanlagt nio.

Även Helsingborg har drabbats av avhopp. Trots det expanderar man verksamheten och ska anställa ytterligare sex akutläkare till hösten. Upplägget har dock ändrats för att ge ökad trygghet, se nedan.

– Vår modell går i linje med Socialstyrelsens förslag om att det blir en tilläggsspecialitet, säger Sven Oredsson, verksamhetschef för akutcentrum i Helsingborg.

Problemet är förstås att akutsjukvård kanske inte ens blir en tilläggsspecialitet.

Ska ta hand om alla akuta tillstånd

I Lund införlivar man istället sin treåriga utbildning i akut omhändertagande inom ett internmedicinskt basblock. Läkarna ska inte kallas akutläkare utan akutmottagningsläkare.

– Vi kan ju inte luras och säga att det nog blir en specialitet i framtiden, säger Matz Widerström, avdelningsansvarig läkare på akutmottagningen vid Universitetssjukhuset i Lund.

Ett 15-tal akutmottagningsläkare ska anställas i år, är det tänkt. De nya läkarna ska kunna ta hand om i princip alla akuta tillstånd och träda över specialitetsgränserna. Vilket väcker frågan om den kompetensen är möjlig att uppnå utan att den internmedicinska utbildningen blir lidande. Enligt Widerström kan ekvationen mycket väl gå ihop.

Marie Wedin, Sjukhusläkarföreningens ordförande, är mer skeptisk. Hon är generellt sett kritisk till det experimenterande som nu pågår runt om på landets akutkliniker.

– Man borde vänta med att anställa en massa akutläkare tills utredningen är färdig. De viktigaste är ju att de här läkarna får en utbildning som är gångbar i Europa, anser Wedin.

Hon framhåller att åsikterna i frågan är hennes egna då Sjukhusläkarföreningen ännu inte officiellt tagit ställning. Förutom frågetecknen kring de nya utbildningarnas status oroar sig Wedin även för att de sökande till akutläkartjänsterna inte alltid inser det problematiska läget. Förlängningen av utbildningstiden och den oklara löneutvecklingen kan då komma som en obehaglig överraskning.

Erik Skogh

Den 1 november 2001 tillsatte Socialstyrelsen på regeringens uppdrag en utredning för att se över indelningen av de medicinska specialiteterna. Drygt ett år senare presenterades ett förslag där bland annat akutsjukvård upphöjdes till ny tilläggsspecialitet. I februari 2003 överlämnade Socialstyrelsen utredningen till Socialdepartementet. Efter remissrundan kom Socialdepartementet i våras fram till att en kompletterande utredning behövdes med fokus på den föreslagna specialitetsindelningens effekter på forskning och utbildning. Senast den 30 oktober ska ett nytt förslag presenteras. Ett slutgiltigt beslut kan tidigast väntas efter årsskiftet.

Så kan verksamheten organiseras

Varberg

Började anställa akutläkare för två år sedan och siktade då på åtta utbildningsplatser. Mellan 2–3 års utbildning inom akutsjukvård kombineras med lämplig basspecialitet. Akutläkarna är inte garanterade ett basblock men samrekrytering kan ske om den sökande så önskar. Förhoppningen är att läkarna efter 7–8 år ska kunna plocka ut en dubbelspecialistexamen.

Sju läkare är i dag i utbildning. En är anestesiolog, en är snart klar allmänmedicinare och en satsar på basspecialitet inom internmedicin. Övriga har ännu inte bestämt basspecialitet. Ytterligare en ST-läkare ska rekryteras. Till akutläkargruppen hör även en specialist inom internmedicin och kardiologi.

Helsingborg

Söker sex nya akutläkare på ST-nivå till hösten. Förhoppningen är att akutläkarna efter 7–8 år ska kunna plocka ut en dubbelspecialistexamen. För ökad trygghet samrekryteras läkarna både till basblock och till akutblock. Mellan 2–3 års utbildning i akutsjukvård kombineras med ett basblock i antingen internmedicin, kirurgi, ortopedi eller infektion. Akutläkarna ska kunna välja bland fler basspecialiteter i framtiden.

Hade sex akutläkare 2002 varav fyra nylegitimerade och två specialister i allmänmedicin. I dag består styrkan av en specialist i allmänmedicin, tre vikarier samt fem ST-läkare med inriktning mot internmedicin, kirurgi, ortopedi och infektion.

»Vi tar hand om hela människan«

Akutläkaren Clara Strömberg har is i magen. Vid årsskiftet har hon ägnat närmare ett halvt decennium åt att utbilda sig till specialist inom akutsjukvård på Södersjukhuset (SöS) i Stockholm. Frågan är bara om hon kan plocka ut sin examen.

FOTO: URBAN ORZOLEK

Clara Strömberg är snart färdig akutläkare och hoppas på att hennes val ska leda till en specialistexamen. »Det skulle vara väldigt tråkigt att behöva lägga minst tre år till i en annan specialitet för att sedan återvända till akuten utan användning för de nya kunskaperna«, säger hon.

– Jag hoppas på ett klart besked till hösten, säger Clara Strömberg. (Se ruta.)

Förr eller senare blir det en basspecialitet, tror hon. Strömberg tar sin utgångspunkt i det växande intresset för akutläkare. (Se artikel intill.)

– Det är en snöboll som rullar.

Fast om saken inte har avgjorts när Clara Strömberg avslutar sin utbildning måste hon börja fundera på hur hon ska få ut sin specialistexamen.

– Det skulle vara väldigt tråkigt att behöva lägga minst tre år till i en annan specialitet för att sedan återvända till akuten utan användning för de nya kunskaperna.

Förutom att blockera en utbildningsplats sätter ytterligare förkovran sina spår i plånboken.

– Jag måste fortsätta ytterligare ett par år innan jag får rätt lön i förhållande till min kompetens, konstaterar hon.

Vinsterna överväger

Men hon ångrar sig inte. Vinsterna i arbetsinnehåll och arbetsmiljö överväger.

– Jag vill ha kvar min bredd. Som akutläkare får man ta hand om hela människan, förklarar Clara Strömberg.

Ett annat plus i akutläkarprojektet på SöS utgör det nya schemat som bland annat inneburit kortare arbetspass och inbyggd vila. Med fast placering på akuten har personalen lärt känna varandra bättre vilket lett till ökad effektivitet och samhörighet. Men utan en egen specialitet innebär ändå identitetskänslan ett problem.

– Det har funnits många funderingar kring vad man egentligen är, säger Clara Strömberg.

En fråga som hon får grunna på ett tag till.

Erik Skogh
frilansjournalist

Stockholm/Södersjukhuset

Anställde sina två första akutläkare i april 2000 och är i dag 33. Fem specialister inom internmedicin, infektion, kirurgi och ortopedi är knutna till akutläkarprojektet. Akutläkarna följer en femårig utbildning på ST-nivå inriktad mot akutsjukvård. Från sjukhusets sida försöker man ordna alternativ specialistutbildning för dem som så önskar. Men formellt sett saknar akutläkarna garantier för ST-tjänst inom annan specialitet.

Uppsala

Har ännu inte anställt några akutläkare trots långt gångna planer. Avvaktar definitivt besked om hur det blir med akutläkarspecialiteten.

Malmö

Planerade 2002 att anställa 8–9 akutläkare. Två kirurgöverläkare och tre medicinöverläkare var anställda på akutkliniken för att fungera som handledare. För ett år sedan gjorde man en helomvändning och skickade hem handledarna till respektive specialitet. En nygammal ordning infördes, men den är nu under utvärdering.

Lund

Mellan 2004 och 2007 ska så kallade akutmottagningsläkare anställas och ta över dagens verksamhet. Ett 40-tal läkare krävs. Tänker rekrytera ett 15-tal i år – både specialister och ST-läkare. Om akutsjukvård inte blir en egen specialitet anställs specialister med lämplig bakgrund. ST-läkarna erbjuds en treårig utbildning i akut omhändertagande inom ramen för ett internmedicinskt basblock. I dag finns två specialister, åtta ST-läkare inom internmedicin och en specialist inom infektion som utan omsvep kan ingå i det nya systemet.

Stockholm/Karolinska Universitetssjukhuset

Har sedan 1999 rekryterat specialister inom kirurgi och medicin som akutläkare. I dag består gruppen av sex akutkirurger och åtta akutmedicinare. Dessutom finns sju ST-tjänster med inriktning mot akut internmedicin samt tolv vikarieplatser. Patienterna delas upp i två kategorier: medicin eller kirurgi.

Linköping

Utreder fortfarande frågan.

Källa: Respektive chef på akuten.
Fotnot: Genomgången är inte heltäckande men gäller de flesta sjukhus som anammat tanken med akutläkare.